

Helsingfors/Mariehamn 6.4.2016

Nr 7/16

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
21.3.2016, nr 28/2016.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslagen om ändring av landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar, antagen av lagtinget 21.3.2016.

Landskapslagens huvudsakliga innehåll

Ålands lagting antog 16.6.2015 bl.a. landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar. Genom beslut 8.1.2016 konstaterade republikens president att 2 § 3 mom., 4 § 3 mom., 8 § samt 12 § 4 mom. 3 punkten och 5 mom. i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar innebar överskridningar av lagstiftningsbehörigheten och förordnades därför att förfalla. Nämnda lagrum innehöll delegeringsfullmakter som kunde göras i annan form än genom förordning. Syftet med föreliggande landskapslag är att göra de ändringar i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnäringsar som föranleds av republikens presidents beslut. Samtidigt görs några mindre justeringar med beaktande av Europeiska unionens regelverk. Ändringarna hänför sig till sänkning av stödbelopp, återbetalning av stöd samt inspektioner. Dessutom upphävs två paragrafer.

Lagstiftningsbehörigheten

Föremålet för regleringen i landskapslagen hänför sig främst till området för jord- och skogsbruk. Enligt 18 § 15 punkten i självstyrelselagen för Åland har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om jord- och skogsbruk och enligt 18 punkten i samma paragraf i fråga om tillvaratagande av jordbruks- och skogsmarks samt fiskevattnens produktionsförmåga. Enligt 27 § 15 punkten i nämnda lag har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om priset på lantbruks- och fiskeriprodukter samt främjande av export av lantbruksprodukter. Landskapslagen kan även anses gälla näringsverksamhet, på vilket område

landskapet med vissa undantag tillkommer lagstiftningsbehörighet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen.

Beträffande de olika rättsområden som landskapslagen i övrigt berör hänvisar Ålandsdelegationen i tillämpliga delar till det som anförs i delegationens utlåtande 28.10.2015, nr. 39/15.

Delegeringsbestämmelser ingår i landskapslagens 8 och 12 §. Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen och självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen. Detta innebär att det tydligt ska framgå hur normgivningsmakten delegeras och vilka områden och vilka angelägenheter delegeringen gäller. Om delegeringen av normgivningsmakten inte uppfyller de krav som grundlagen uppställer, står den i strid med 27 § 1 punkten i självstyrelselagen, som hänför stiftande av grundlag och avvikelser från grundlag till rikets behörighet. I så fall utgör ett delegeringsstadgande en behörighetsöverskridning.

Högsta domstolen konstaterade i utlåtandet 23.12.2015 (OH 2015/214), att de delegeringsstadganden som sedermera genom republikens presidents beslut 8.1.2016 förordnades att förfalla enligt sin ordalydelse gällde till väsentliga delar centrala omständigheter vid tillämpningen av landskapslagen, såsom noggrannare villkor för stöd med anknytning till sökandens inkomster, närmare villkor för återkrav av stöd och närmare organisering av övervakning av stöden. Utgående från hur stadgandena var avfattade föreföll det enligt domstolen som om stadgandena å ena sidan skulle gälla centrala omständigheter beträffande stöden och å andra sidan skulle vara mycket vida till sin utformning. I föreliggande landskapslag har de ursprungliga delegeringsstadgandena i landskapslagens 2 § 3 mom. och 4 § 3 mom., vilka gällde närmare bestämmelser om stöden, avlägsnats. I landskapslagens förarbeten anges att sådana allmänna förutsättningar som avsågs i paragrafernas delegeringsbestämmelser i allt väsentligt regleras i Europeiska unionens lagstiftning om stöd samt i landsbygdsutvecklingsprogrammen.

Delegeringsfullmakterna i landskapslagens 8 § avser sänkning av stödbelopp eller beslut om att inte utbetala stödbelopp, medan lagens 12 § 5 mom. avser närmare bestämmelser om tillsyn av stöd-villkor. I motsats till tidigare förutsätter paragraferna att bestämmelserna utfärdas genom förordning.

Enligt ordalydelsen är delegeringsstadgandena i landskapslagens 8 och 12 § 5 mom. rätt vida. I nämnda lagrum anges dock att förord-

ningsfullmakten beträffande 8 § kan tillämpas i enlighet med och beträffande 12 § 5 mom. i den omfattning som Europeiska unionens lagstiftning det förutsätter. Förutom av Europeiska unionens lagstiftning begränsas och preciseras innehållet i delegeringarna av den reglering som finns både i landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärings och de ändringar som nu görs i den. Sålunda innehåller 3 kap. i den gällande landskapslagen rätt ingående bestämmelser om kontroller, vilket begränsar tillämpningen av förordningsfullmakten i landskapslagens 12 § 5 mom. Sist nämnda lagrum förutsätter även att hemfriden respekteras. Enligt Ålandsdelegationens bedömning uppfyller delegeringsbestämmelserna härigenom förutsättningarna för delegering i grundlagens 80 § 1 mom. och självstyrelselagens 21 § 1 mom.

Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslagen om finansiering av landsbygdsnärings är kortfattad i jämförelse med motsvarande rikslag. Genom föreliggande landskapslag upphävs dessutom några paragrafer i den ursprungliga landskapslagen. Det ankommer dock inte på Ålandsdelegationen att uttala sig huruvida landskapslagen, med beaktande även av på området gällande EU-författningar, utgör en fungerande helhet.

Beträffande bedömningen av landskapslagars förenlighet med EU:s regelverk har en överenskommelse ingåtts 4.3.2009 mellan Ålandsdelegationen och justitieministeriet. Delegationen konstaterar att justitieministeriet beträffande den här aktuella landskapslagen meddelat att ministeriet inte avser att inkomma med en i överenskommelsen avsedd bedömning.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Pellonpää jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare